

قابلیت‌های "منطق الطیر" عطار برای تولید انیمیشن

تولید فیلم و انیمیشن، یکی از مهم‌ترین روش‌هایی است که کشورها و فرهنگ‌های مختلف، می‌توانند از طریق آن‌ها، علاوه بر محکم کردن علقه‌های وطنی، به ارائه فرهنگ خود در عرصه‌های بین‌المللی بپردازند.

تولید فیلم و انیمیشن، یکی از مهم‌ترین روش‌هایی است که کشورها و فرهنگ‌های مختلف، می‌توانند از طریق آن‌ها، علاوه بر محکم کردن علقه‌های وطنی، به ارائه فرهنگ خود در عرصه‌های بین‌المللی بپردازند. در همین راستا، محققان کشور، منطق الطیر عطار نیشابوری را از لحاظ ظرفیت‌های تولید انیمیشن بررسی کرده‌اند.

به گزارش ایسنا، بیش از ۱۰۰ سال از تهیه فیلم و انیمیشن از داستان‌های مصور در جهان می‌گذرد و بیش از ۸۰ سال است که مجلات «کمیک کلاسیک» با هدف بازسازی آثار کلاسیک ادبیات جهان، در کشورهای صنعتی ترجمه و هم‌زمان منتشر می‌شوند.

آفرینش این گونه آثار برای کشور مبدأ نوعی هویت نیز به وجود می‌آورد؛ به گونه‌ای که شیوه طراحی کارتون استریپ‌ها در فرانسه و آمریکا کاملاً متفاوت است و هر دوی این روش‌ها با شیوه طراحی‌های آلمانی‌ها تفاوت دارد. پس از گذشت مدتی از تقلید کشورهایمانند ایتالیا، ژاپن و هند از کمیک استریپ و انیمیشن‌های آمریکا و انگلستان، آن‌ها نیز به فکر احیای هویت و فرهنگ و بازسازی اسطوره‌ها و افسانه‌های سنتی خود افتادند.

اما به گفته متخصصان، پراکنده کاری‌ها در آفرینش انیمیشن در ایران باعث شده است که این هنر در کشور ما به شکل یک مکتب هویت نیابد. هرچند کوشش هنرمندان اقتباس‌گر و پویانما (انیماتور) در سال‌های اخیر در مرکز هنری صبا، استودیو آریا، شبکه پویا و امثال آن با تولید مجموعه‌هایی مانند شکرستان، پهلوانان، فرزندان آفتاب و فیلم‌های سینمایی تهران ۱۵۰۰، شاهزاده روم، رستم و سهراب و فهرست مقدس، جای بسی امیدواری دارد، ولی بی‌شک ارتقای کیفیت و کمیت انیمیشن ایرانی به کوشش و خلاقیت‌های بیشتری در سه حوزه فنی و هنری و ادبی نیازمند است و در این راستا به کارگیری ادبیات غنی کشور ما، از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است.

در همین رابطه، یکی از محققان کشور از دانشگاه حضرت معصومه (س) قم، در مطالعه‌ای به بررسی ظرفیت‌های اقتباس پویانمایی یا انیمیشن از کتاب منطق الطیر عطار نیشابوری پرداخته است.

در این مطالعه، طیبه پرتوی راد، استادیار گروه آموزشی زبان انگلیسی و مطالعات اسلامی دانشگاه حضرت معصومه (س) قم کوشیده است به روش توصیفی تحلیلی، عناصر ساختاری متون دراماتیک مانند ساختار نمایشی، شخصیت‌پردازی، صحنه‌پردازی و گفت‌وگو را با رویکرد ژانری و تمرکز بر گونه انیمیشن بررسی کرده و ظرفیت‌های اقتباسی منطق الطیر را در این قالب بیان کند.

یافته‌های این محقق نشان می‌دهد که منطق الطیر از ساختار منسجم داستانی مطلوبی برای بیان نمایشی برخوردار است. این کتاب همچنین با داشتن ویژگی‌های حرکتی و تصویری و تخیلی، دارای متن مناسبی برای فیلمنامه انیمیشن است. به علاوه وجود شخصیت‌های پیچیده و جذاب نمادین، تنوع رنگ و حرکت، وجود مکان و زمان‌های مختلف و گوناگون در سفر و مواردی از این قبیل، از دیگر ظرفیت‌هایی است که جنبه‌های تصویری این متن را برای اقتباس انیمیشن تقویت می‌کند.

پرتوی راد در این خصوص می‌گوید: «هر نویسنده و متخصص حرفه‌ای می‌داند که قالب‌های نمایشی متفاوت، ویژگی‌ها و محدودیت‌ها و توانایی‌هایی دارند که باید به آن‌ها توجه شود تا محصول خروجی آن‌ها ارزشمند باشد. فیلم‌نامه مهم‌ترین عنصر فیلم است و بکربودن موضوع، خلق شخصیت‌های ویژه، ارائه مکان‌های خاص و وحدت زمان و مکان از جذابیت‌های فیلم‌نامه به شمار می‌روند که منطق الطیر همه آن‌ها را داراست. داستان در منطق الطیر سرشار از حرکت و کنش است که افزون بر ایجاد ضرباهنگ مناسب، در تطابق با یک داستان نمایشی، عمل و عکس‌العمل مورد نیاز درام را به خوبی تأمین می‌کند.»

به گفته این محقق، «نقاط فراز و فرود منطق الطیر با تعلیق و هیجان همراه است. پایان‌گافلگیرکننده آن نیز جذابیت‌های فراوانی به داستان بخشیده است و می‌توان از آن در پرداخت یک داستان نمایشی در قالب پویانمایی

نهایت بهره برداری را کرد. طراحی شخصیت ها - در قالب پرندگانی با رفتار و اعمال انسانی - و بیان ویژگی های فردی و شخصیتی آن ها با نشان دادن حالت چهره و اشارات، به تصویر کشیدن کشمکش درونی و بیرونی آن ها، حرکت شخصیت ها، حرکت دوربین و تنوع نماهای مختلف (به ویژه در پرواز و گذشتن از وادی های مختلف) به شکلی است که می توان آن ها را همراه با نورپردازی، رنگ پردازی، موسیقی، ترکیب بندی و تقطیع و میزانشن، در یک نسخه نمایشی در چارچوب پویانمایی به بهترین شکل به عینیت درآورد و در قالب نسخه ای اقتباسی وجوه مختلف هنری این اثر را در ساختار و محتوا به کامل ترین شکل به نمایش گذاشت».

این یافته ها در فصل نامه «متن شناسی ادب فارسی» متعلق به معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه اصفهان منتشر شده اند.